

Ese de dóve ori in septemana:
Joi-a si Dominec'a.

Pretiuu de prenumeratiune:

pre anu intregu . . . 6 fl. v. a.
" diumetate de anu . . . 3 fl. v. a.
" patrariu de anu . . . 1 fl. 50 cr.

Pentru Romani'a si strainetate:

pre anu intregu . . . 9 fl. v. a.
" diumetate de anu . . . 4 fl. 50 cr.

LUMINA.

Correspondintiele si banii de prenumeratiune se se adreseza de a dreptulu: Redactiunei „Lumina“ in Aradu, cancelari'a episcopésca. Pentru publicatiunile de trei ori ce contienu cam 150 de cuvinte (spatiu de 20 sire garmond) tacs'a e 3 fl.; pana la 220 de cuvinte 4 fl. éra mai sus 5 fl., intielegendu-se intr' aceste sume si timbrulu. — Pretiuu publicatiuniloru se se anticipe

Fóia bisericsca, scolastica, literaria si economica.

Organu oficiale alu eparchiei romane gr. or. aradane.

Nr. 49.

PARTE OFICIALE.

Epitr. fond.

Catra membrii comissiuniloru sinodale delegate la Temisiór'a pentru defenitiv'a regulare a administratiunei fonduriloru comune bisericesci ale dieceselor de Aradu si Caransebesiu.

In urmarea conclusului adusu de sinodulu eparchialu alu Aradului in siedinti'a a IV, din 22 Aprile, a. c. Nr. 180. P. T. DT'a esti alesu de membru in comissiunea ce au delegat'o ambele sínóde eparchiali din Caransebesiu si Aradu cu scopu, ca sè se intrunésca la Temisiór'a pentru defenitiv'a regulare a administratiunei fonduriloru nóstre comune bisericesci primite de la Carlovetiú si administrate prin Epitropi'a provisoria compusa si constituita la Aradu.

Terminulu pentru intrunirea acestoru comissiuni sinodale s'a defiptu in contielegere cu Preasanti'a Sa domnulu Episcopu alu Caransebesiului pe 1 Noemvre a. c. stilulu nou, la 9. óre nainte de médiadi la Temisiór'a in localitatea ce o va arangiá parintele Protopresviteru de acolo Meletiu Dreghiciu conformu inviatiunei. —

Agendele comissiunei sunt normate si indegetate in estrasulu protocolaru alu concluselor sinodali ce sub 1/ spre acomodare Ti se comunica cu aceea provocare: ca la terminulu susindicatu P. T. D. Ta se Te infacisiedi si se participi la adunarea comissiunale la carea amu insarcinatu si pre notariulu Epitropiei provisorie a fonduriloru nóstre, adeca pre asesorulu si referintele consistorialu din Aradu Petru Petroviciu ca sè se presentedie cu tóte actele referitórie la afacerile administrationali ale epitropiei provisorie, pentru ca se dee informatiunile si deslucirile necesarie. — Sibiu, 27. Septemvre 1873.

Presiedintele Epitropiei fonduriloru:

Procopiu Ivacicoviciu m. p.
Archiepiscopu si Metropolitu.

PARTE NEOFICIALE.

Aradu, ¹/₁₃ Octobre 1873.

Escelenti'a Sa parintele Archiepiscopu si Metropolitu Procopiu astadi cu trasur'a de médiadi a sositu dela Sibiu in Aradu insocitu de Dlu Consilieriu Dr. Paulu Vasiciu, unde in contielegere cu consistoriulu diecesanu va face pregatirile necesari pentru deplinirea scaunulu episcopescu vacante alu Aradului.

Consistoriulu gr. or. din Oradea-mare a tramisu Escelentiei Sale domnului archiepiscopu si metropolitu alu nostru Procopiu Ivacicoviciu urmátóri'a adresa de felicitare:

Nr. 486. Plen.

Escelenti'a Vóstra,

Preasantite Domnule Archiepiscópe si Metropolit, Parinte Preagratióse!

La bucuri'a generala, ce o are clerulu si poporulu provinciei nóstre metropolitane din incidintele alegerii Escelentiei Vóstre

de archiepiscopu si metropolitu, participa cu deosebire si subsemnatulu consistoriulu eparchialu, vediendu indeplinitu scaunulu archierescu alu fericitului si nemuritoriului archiepiscopu si metropolitu Andreiu baronu de Siagun'a cu acelu barbatu alu natiunei si parinte alu bisericii nóstre, care dupa rondulu canonicu, dupa insusirile sublime archieresci si dupa meritele castigate in demnitatea archierésca cu totu dreptulu fú chiamatu a stá in fruntea provinciei nóstre metropolitane.

Dar sentiurile nóstre de bucuria dau locu de alta parte unei impresiuni dureróse, candu recuetamu: cá prin ridicarea Escelentiei Vóstre la suprem'a demnitate bisericsca in provinci'a nóstra metropolitana, eparchi'a Aradului si cu aceea consistoriulu acest'a, intr'un'a cu clerulu si cu poporulu de sub jurisdictiunea sa, are a se despartí de preabunulu seu archiereu diecesanu, care cu adeverata amóre parintésca, cu inalta intiepleptiune, cu multa truda si ingrigire ne a pastoritu in decursu mai bine de 20. de ani, ni a aretatu si ni a intocmitu cáile, pe cari se potemu progresá intre prosperitatea santei nóstre biserici.

Aduncu petrunsi de acestea sentiuri, la gratiós'a chartia a Escelentiei Vóstre din ¹⁶/₂₈. Septembre a. c. Nr. 202. AEM. insuflata de adeverat'a iubire parintésca, cu carea ni faceti cunoscuta intrarea Escelentiei Vóstre in functiunea de archiepiscopu si metropolitu, — venimu in alipirea nóstra fésca a Ve descoperi gratularile nóstre sincere la inalt'a demnitate, ce o imbracarati; totu-odata Ve rogamu: ca asecurati despre fiésca nóstra reverentia si despre totu sucursulu nostru in celea ce le veti intraprinde pontru prosperitatea santei nóstre biserici, sè ne aveti si mai de parte in iubire parintésca, si sè ne numerati intre cei mai devotati ai Escelentiei Vóstre, cari din cea mai curata anima uramu: ca bunulu Dumnedieu se Ve tiena spre binele bisericii si alu natiunei nóstre in pace, intregu, cinstitu, sanetosu, intru dile indelungate, dreptu indreptandu cuventulu adeverului!

Din siedinti'a plenaria tienuta in Oradea-mare, la ¹/₁₃ Octobre, 1873.

Ai Escelentiei Vóstre

pururea credintiosi fii:

Consistoriulu eparchialu greco-orientalu din Oradea-mare.

Mironu Romanulu m. p.
archimandritu si vicariu episcopescu.

Nicolau Zigré m. p.
secretariu consistorialu.

Ienopolea, ¹⁸/₃₀ Sept. 1873.

Prin „mai multi credintiosi“ din Zimbru (?) sum „provocatu“ pe calea acestui pretiuitu organu, a escrie concursu pentru parochi'a de acolo, carea dupa abdicarea si mutarea „bravului preutu Ioanu Vusdea remase vacanta“, spre care scopu am si aredicatu „din cass'a bisericeii tacs'a receruta“; si verosimile ca „provocarea“ se faca mai mare efectu; se face alusiune la „cért'a dintre credintiosi“ si la „coruptiunea din partea concuvintiloru“. —

Pentru a dá respunsu acestei voci din publicu, fia-mi iertatu a intrebá pre cinstiti „mai multi credintiosi“, cá de ce nu se aduna comitetulu séu respective sinodulu parochialu din Zimbru — nici atunci, candu este vórba de escriere de concursu, candu se face substituire de preutu, nici atunci, candu este alegere de invetiatoriu? si de ce la biserica din Zimbru in di de duminica mai preste introgulu anu nu ambla sufletu de omu afara de preutu, invetiatoriu si crasnicu? Pe vr'o câteva ronduri am fostu in comuna si vedeti cinstiti „mai multi credintiosi“ cá ce am aflatu! deci cum voi escrie concursu fara comitetu? au dóra judele, directoriulu localu, unu juratu si mai unu crestinu ca membri ai comitetului — potu aduce hotarire in numele intregulu comitetu? vedeti, eu nu am cutediatu a violá dreptulu comitetului cuprinsu in §. 22. alu statutului organicu si dvóstre vi luati indraznire a me amenintiá cu scirbirea dreptulu ce in puterea §. 23. p. 5. am ca protopres-

viteru. Vedeti, acest'a nu e lucru frumosu si spuneti celui'a ce v'a invetiatiu spre acest'a, ca d'ia nu se pricepe catra lucrulu acest'a, deci siéda molcoma si ve dee pace. In tóte comunele din protopresviteratu cunoscu pre fruntasi, numai in Zimbru nu, apoi déca nu pociu se ve intalnescu la biserica, — voiescu se ve vedu baremu in o siedintia de comitetu, apoi déca veti fi de fatia in numeru indestulitoriu si eu totusi nu voiu escrie concursu, atunci veti avé causa a ve plange in publicu, pana atunci n'ici eu, n'ici Venerabilulu consistoriu nu vomu lasá ca dvóstre se stricati statutulu organicu, apoi spuneti dvóstre celui'a ce a scrisu in numele dvóstre in „Lumina“ — si acest'a: ca n'ici macar congressulu nu cutéza a calca stat. org. — deci cum voru indrazni zimbranii a face acest'a, intr'adeveru, ar fi o mare pacala! Scrietoriulu dvóstre se bage de séma, ca se nu o patiesca ca cel'a din poveste.

Eu in vér'a acest'a nu m'am potutu duce la dvóstre parte ca pentru colera — am fostu ocupatu, parte pentru ca me teme-amu, ca voiu face o cale in colo si un'a in cócia, apoi dvóstre sciti bine cátu e de aici pana la Zimbru si napoi, ar trebui se sciti si aceea, ca cáte prejuncture mi-ati recompensatu!

Altu motivu pentru care nu am grabitu cu concursulu — este, ca cu „bravulu preutu Ioanu Vusdea“ — anca nu ni-am trasu socót'a pe deplinu, va se dica, nu am potutu anca indreptá defectele ce am iscusitu in administrarea parohiei, anume: matriculele nu sunta portate cu acuratétia, obligatiuni de pe mai multi bani bisericesci — lipsescu, cáci par. Vusdea — bagséma s'a uitatu se le faca; nesce bani, ce a incassatu dsa dela unele parti, pentru a incepe procesu in cauza de divortiu matrimonialu — anca nu ii-a administratu la locul seu, afara de aceea a mai remasu detoriu in sidocsia si birulu protopresbiteralu, cari tóte anca nu potu cadé afara de combinatiune, candu trebuie se se faca stramutare de preutu in Zimbru. Nici cumva se cugetati dvóstre, ca eu dóra m'asiu fi uitatu de dvóstre, séu ca dóra nu v'asiu bagá n'ici intr'o séma, — nu! dovéda ca-mi jaceuti la anima — este si impregiurarea, ca pana acuma de dóue ori am fostu la judecatori'a cerc. reg. din Buteni, pentru a scirié despre procesulu, ce „bravulu preutu Ioanu Vusdea“ dupa indepartarea sa a radica tu prin fiscalu contra aloru mai multi — anume vr'o 23 — credintiosi din Zimbru pentru pretensiuni stolarie; dovéda, ca me interesezu de caus'a dvóstre — este si impregiurarea, ca am fostu incunošcintiatu pre par. adm. P. Bisorca, ca pe Dumineca dupa „diu'a Crucii“ voiu fi la DVóstre; inse ce se facu eu, déca intr'aceste se mutá la vecinicia fericitulu preutu Iustinu Munténu, carele in absinti'a mea me substituiá; fiti inse convinsi, ca ce am promis, voiu si implini, inse se nu me invinuitu pre mine, déca dvóstre nu veti binevoi a usteni la siedintia. —

Vorbiti de „cértá între credintiosi“, — dar (dvóstra sunteti „mai multi“ ba — dau cu socótéla — sunteti ómeni intielepti si ca unii ce scrieti prin diurnale, veti cunošce reutatea; — deci silitive dvóstre ca ómeni de pace si ca „mai multi“ a coversi pre cei ce se cértá si a-ii molcomi in cátu se póte.

Ce privescu „coruptiunea din partea concurentiloru“ — se-mi credeti dvóstre, ce eu nu o credu se fia, dar déca totusi ar fi, la acest'a ar trebui se ve bucurati, fiindcá adeca si la dvóstre este concurentia si DVóstre cei „mai multi“ ca ómeni cu minte ce sunteti, precum n'ici nu tragu la indoiéla, ve veti scé feri de corumpetori.

Cei 3 fl. pentru publicarea concursulu — ve asucezu — ca pana acuma nu-su periti.

Atát'a pentru cei „mai multi Credintiosi“ déca intr'adeveru — sunt mai multi, ér déca sunta mai pucini séu dóra chiaru unulu, atunci lu-svatuescu pre acest'a a se lasá de acest'a profesiune pentru densulu nemultiamitória. De unu timpu in cóci'a, Zimbrulu apare de o dumbrava, din carea resaru jurnalisti ca buretii; siodienii care de care mai picantese impartasiescu lumei din acestu locu. Dupa cum sciú, pana acuma nimenea nu s'au luatu dupa cuvintele gureloru lor; n'ici eu nu li dedeamu respunsu, de „provocarea“ nu mi se facea in acésta prépretiuita fóia. Ati blamatu pre preutul Bisorca in foi straine si nu ati avutu indreznire a-lu aratá la locuri competente, ati batjocuritu poporulu éra acolo, si n'ati avutu bunetate catra elu, a-lu întóree dela credinti'a desiérta si a-lu lumin'a. Deci ce folosu de dvóstre! póte ca traiti chiaru din sudórea acelu poporu, si dvóstre astfelii sciti resplati? En uitative in oglinda, faptele dvóstre de tóte diléle — cu cátu sunta mai bune de cátu a acelu mai multi! Acuma — vedu ca ve prindeti de mine, deci sírele aceste servéscu de reportu la „provocarea“ ce mi-o faceti, si déca pe viitoriu vi veti subscrie numele, bucurósu voiu continuá cu dvóstre, intr'altu chipu nu, pentru ca se-mi credeti mie, ca eu n'ici acuma nu credu ca între cei „mai multi credintiosi“ — se fia macaru unulu credintiosu bisericeu din Zimbru.

„Protopopulu respectivu“.

La inceputulu anului scolasticu 1873/4.

N'a fostu nu este si nu póte fi lucru mai frumosu pentru o corporatiune séu societate, decátu candu ácele 'si implinescu misiunea conformu programei regulamentulu lor. — Asia e! Inse acest'a satisfactiune misionala póte ca se intempla in altu modu, nu cumu se cere si póte ca 'si ié alta direptiune ér' nu ceea ce s'ar acceptá. —

Suntemu dloru Invetiatori pe pragulu semestrulu primu — dupa cum se dice celu de iérna — alu anulu scol. 1873/4. si suntemu in momentulu acelu candu ni se pare ca audimu acusi acusi sunetulu provocatoriu: „deschide scól'a si incepe prelegerile“ se intielege de sine ca aci nu póte fi vórba de altucineva decátu de invetiatoriu; si me nutresce speranti'a ca invetiatorii nostri fora esceptiune cu bucuria se descépta la provocarea numita si mai cu bucuria ocupa terenulu desvoltatiunei spirituale. —

Ce este mai delectatoriu pentru noi decátu deprinderea in acésta activitate, si apoi in fine ce ni este mai spre placere si magulire decátu aceea candu nisuinti'a nóstra o vedemu reala si candu in urm'a acesteia ni se acórda tributulu de recunošcintia din partea tuturor'a. Dar pentru meritarea acestor'a se cere o adeverata sirguintia si esperintia. Aci va dice cineva, ca esperinti'a receruta in cele instructive este la dispositiunea fiecaru invetiatoriu, apoi voi'a inca nelipsindu — deci contr'a vointiei nefiindu resistintia — progresulu in invetiamentu este grandiosu; dara acest'a numai dupa unii, cari socotescu ca precum e in „Lipov'a“, asia e in intregu giurulu ei, ma si in alte parti; — unii ca acestia se insiéla fórté uritu si se vede ca nu au deplina informatiune despre starea invetiamentulu publicu. —

Dar se ne întórcemu la objectu si apoi se ne întrebamu noi insine „cá bre suntemu pe deplinu pregatiti ca cu inceputulu anulu scolasticu pre o cale si intr'o armonia se putemu conlucrá la implinirea misiunei nóstre intru binele destinatu viitorulu natiunei nóstre“? Eu asiú dice ca nu! Fie-mi permis a ascerne fratiloru invetiatori unu spectaclu vidibile despre calificatiunea nóstra invetiatoréscu asia cum trebuie se fie între jurstarile de astadi. —

Noi invetiatorii pana la anulu 1870. numai in pedagogia ne-am calificatu intru uniformitate amesuratu sciintieloru ce ni s'au propusu; inse constitutiunea nóstra bisericesca a prevediutu ca calificatiunea nóstra din Pedagogia nu este destula pentru salvarea „devisei“ scóleloru nóstre confesionale si intereselor poporulu nostru; deci prea bine s'a ingrigitu, ca invetiatorii confesionali se se califice si prin conveniri invetiatoresci cunoscutu sub nume de „conferintie invetiatoresci tractuali si generali“ aceste suntu uniculu midilocu pentru calificatiunea nóstra invetiatoréscu afara dintre paratii pedagogiei.

Fie-mi inse permis a dice ca nu este destulu pentru noi aceea ce audimu in conferintiele nóstre invetiatoresci, cáci cele ce se audu numai cu urechile, de graba peru, si este de lipsa ca discursurile ce se tienu in acele adunari intru propunerea unor'a si altor'a sciintie se se serie si negru pe albu, se se dee publicitati ca nunumai acei cáti-va ensi cáti suntu in conferintia se aiba cunošcintia despre ele ci si invetiatorii din afara si póte si diu alte tracturi se póta deveni in posesiunea lor.

In jurnalistic'a nóstra romana, de candu a pasitu in viétia sistem'a conferintieloru invetiatoresci, despre ele s'au scrisu multe bune si frumoše; in multe reporturi am cetitu glorificarea numelu unor'a cari au tienutu discursuri „per eminentiam“ despre propunerea unu si altu obieptu de invetiamentu; dér' vrendu nevrendu trebuie se me miru, cum acei bravi invetiatori n'au esitu cu desteritatea lor. in faci'a publiculu ca asia vórbele lor se nu remana numai între paratii conferintieloru ci se fie vediute de toti carora li jace la anima desvoltarea poporulu, ca asia vórbele lor nu vórbe se remana ci se se póta dice despre ele, ca „cuventulu trupu s'a facutu“. —

Mare dorintia e acest'a, va dice cine-va, ea insé e fórté mica, numai a se implini e ceva mai cu greu, si acest'a pentru aceea ca a luá pén'a in mana si a scrie, e ceva imposibilu, cu atátu mai virtosu, ca unii sciindu ce se scrie se facu a nu sci. —

Deci Dloru Invetiatori cari sunteti si meritati pe terenulu invetiamentulu, intru interesulu comunu luati ustenéla si dati celoru ce dorescu indrumare intru propunerea obiepteloru de invetiamentu mai de mare importantia, fiti cu privire: ca toti suntemu o corporatiune constituita pe bas'a unei si aceleasi legi, ca asia toti la unu scopu si o misiune se putemu conlucrá intru uniformitate pentru prosperarea intereselor natiunei nóstre; colónele pretiuitei foi scolastice „Lumina“ nu voru denegá *) publicarea articiloru referitori la propunerea unu séu altu objectu de invetiamentu. Eu din parte-mi 'mi reservezu discutarea asup'a propunerei unu séu altu objectu de invetiamentu pe timpu binevenitu. —

Florianu Clóra, invetiatoriu.

*) Ma din contra oferimu ospitalitatea cea mai cordiala din orice parte, precum acest'a amu facutu si pana acuma.

Despre incendiulu din Iosasielu.

(Continuare.)

La stangerea incendiului contribuira foarte multu pompele de stinsu, un'a din Iosasielu, alt'a din Iosasiu si a trei'a din Gurahontiu. Energi'a Dloru Stanescu notariu in Iosasiu si Burianu adjunctu notariale in Gurahontiu, caror'a le póte fi conseciinta liniscita cá au implinitu unu actu de caritate, cea ce este basea a tóta religiunea crestina, séu dupa limbagiulu unoru modernisti, basea umanitatii. In urma ar fi ingratitudine déca nu amu espune aci sinceramente, cumca Dómn'a Cecilia Freund facú mare siervitiu causei prin portarea unei imense cantitati de apa cu carele si simbriasi sei. — Multe asiu mai avé de eneratu despre acésta funesta catastrofa, dar' temandu-me cá voiú abusá de ospitalitatea angustului spatiu a pre amatei nóstre gazete „Lumina“ conchidu istoriculu ei, avendu a vorbí despre modulu repararei acéstei calamitati.

Deci cum vomu subveni? Cum vomu ajutorá 33 de suflete crestine, desperate mai ca si nihilistii de Rusi'a? dupa mine trei cái sunt la dispusetiune:

I. Colect'a. Adeca sé se faca un'a suplica catra consistóriele nóstre ca sé emita unu cerculariu catra tóte parochiele din dieces'a Aradului pentru elemosina; inse dupa amarele esperintie ce avemu, acestu espediente nu credu sé fie incoronatu de succesu, pentrucá dorere si er' dorere marea majoritate a preuti-meí—onóre si er' onóre micéi minoritati—este atátu de indiferenta si indolente la casuri de acestea, incátu candu comunica cerculariulu respectivu cu poporeni vorbescu cu diumetate de gura, — dicendu cam asia: „Iubiti Crestini!“ Ne-au venitu unu cerculariu dela consistoriulu din Aradu cumcá comunitatea N. a dearsu si ar vrea sé-si edifice scóla etc. si voi*) sé-i dati ajutoriu ce ve-vrea; cu atáta apoi e conchisa tóta indemnarea la contribuire pentru nefericitii, elu preutulu nu pune man'a in posunariu, pentrucá elu a uitatu teologi'a pastorale, cumca „cea ce dice cu evventulu sé confirme cu fapt'a,“ — nu pentru cá Domni'a lui e casta esempta de sub legile caritateri crestine, Domni'a lui carele bucina in lume cá are 10 boi, sute de cubule de cereali si tóte bunatatile nebunului din pericopi'a evangelica dela Luca, (Domineca 26 dupa Rosalie); decandu e preutu n'a pusu unu unicu cruceriu in tasulu bisericeí. Elu in trei ani de dile cátu fú in clerica nu vedíu, cum in biseric'a catédrale, — dupa a carei'a usu, dice Teologi'a pastorale:—sé se conformeze bisericele din diecesa — cá episcopii mergu cu tasele la Archiereu, — apoi cá unii preuti din Aradu punu denariulu lorú pre tasulu bisericeí. — Domnule Redactoru! Asiu potea citá nume, dar' „nomina sunt odiosa“ ci Ve rogu cercati ratiociniele anuali ale bisericeilor, — cercati Ve rogu conspectele protterali despre colectarea de elemosina pentru scólele din Batuti'a si Monorasti'a, biseric'a din Deva etc. etc. si Ve veti convinge despre tristulu adeveru, cum cá ce preoti lasi avemu noi: — Acolo veti vedé si 10 cr. dela ceva parochia, — si sciti Dlu parinte nici nu face dispusetiune sé se pórté tasulu de 3 ori prin biserica, ci la deseles ursorii ale Protterului, luá din lad'a bisericeí amintitii 10, altii 20 altii 30 de cruceri, si asia se curati (! ! ?) de acestu impositu odiosu (! ! ?) —

In togma stámu si cu parastasele pentru mecenatele Gojdu si marele nostru Andreiu. — Suntú comune, unde nime nu scie despre parastasele lui Gojdu, dar' despre marele Andreiu seiu atáta cá se sunara campanele. **) In faci'a acéstei constelatiuni tragedice vedemu dar' cá pre calea colectei nu se potú ajutorá dearsii Iosasieleni. — In altu numeru vomu cercá a apretia si exploatá a II si a III. cale.

Dle Redactoru! Departe sé fie, cá eu asiu scrie cu' ce va mania asupr'a clerului, nu—eu sciu din cea mai genuina sinceritate a sufletului meu, pentru corectiunea preotiloru, pentru cá si eu sum preutu si me dóre candu vedu pre colegii mei uitandu-si de marea misiune ce ne-a impus'o mam'a nóstra biserica, si de rezultatulu ce natiunea astépta dela noi.

*) Cea mai bizara expresiune dela predicatoriu e candu deapurare dico catra auditori, voi sunteti detori a face ast'a si ast'a, in locu de noi; apoi biserica, scóla, tierin'a vóstra; in locu de biserica, scóla, tierin'a, rátulu nostru etc. etc.

**) Domnii Protteri aru face mare serbitiu causei déca prin nisce agenti in secretu, aru controlá celebrarea parastasului pentru mecenatele Gojdu in septómbria luna a lui Febrauriu an. 1874.

Ioane m. p.
Presbitorulu.

Mai o vóce referitória la cestiunea: *Institutiunea de inspectiune in scólele nóstre romane, si la reorganizarea sa mai acomodata si mai corespundietória.*

Cumca reorganizarea cestiunei acésteia este un lucru momentosu in afacerile nóstre scolare, si cumca este de interesu publicu, póte ori si cine sé créda si déca o crede si marturisesce cine-va acést'a, nóue invetiatoriloru poporali ni compete in prim'a linia mai cu mare drépta si adevrata pretensiune; cáci noi suntemu cari o vedemu ca unu lucru necesariu pentru mai buna progresare invetiamentului, ér reorganizarea ei mai corespundietória, noi o simtimu in tóte dilele.

Modalitatea de a se reorganisé institutiunea acést'a am atins'o in nr. 48 alu „Luminei“ si mai bine in nr. 24 alu acelia-si foi unde numai despre objeptu am tractatu, inse ca bunaóra pentru tóte lucrurile ce sunt de interesu publicu asia si aci pentru principiu si parerea individuala am fostu atacatu de unu D. „A“ corespundinte la intrebarea acést'a in nri. 38 si 62 ai foiei „Albin'a“ in cari corespundintie D. „A“ denegandu de totu interesarea de astfelu de idei merge pana acolo cátu striga in gur'a mare cá discutarea cestiunei acésteia nici nu merita sé fie preocupatória de colónele foiloru nóstre scolastico-literaria si acést'a o denéga atunci candu 'si da spresiunea „cá cu voi'a séu fora voi'a séu si fara de scirea Redactiunei s'a publicatu acést'a cestiune delicata in colónele Luminei“ etc. . . . Bravo! asia frate in Traianu, Dtale nici nu-ti mai trebuie invetiatura mai multa decátu cáta posiedi?! Jelnicu lucru! candu audimu astfelu de espeptoratiuni si plane de la atari, cari sunt dóra si deputati sinodali, acarora chiamare tocmai cá li pune in detorintia — reorganizarea unoru lucruri atingátore de scóla si biserica pentru de a ne intári in viéti'a nóstra literaria. Pardon! Dlu meu! n'am sciatu cá am de lucru cu deputatu sinodalu cáci de sciému, póte cá discutamu cestiunea acést'a mai cu complimentu, adeca dupa cum dici „sine ira et studio“ ér' nu cu atáta vehemintia si mania dupa cum afirmi si presupuni despre mine „dér' iérta-mi ca sé fi iertatu!“

Eu Dlu meu, din capulu localu n'am recomandatú inspectiunarea protopopiloru eschisvintu, ma dupa cum ai pututu sé citesci amu racomandatu cea a mireniloru dicandu, cá cercurile sé nu fie atátu de anguste ér' inspectorii sé se salariseze, si am disu cá inspectorii sé fie mireni 4—5 la numeru ér' nu precum dici Dta „cá cáti-va dér' forte pucini si póte cá nici unulu“ acéste ale Dtale intru adeveru sunt frase si imputatiuni nemeritate si neadeverate. Eu nu am de cugetu si nu voescu nici a te reflectá nici a te refusá, Dta ai parerile Dtale eu ale mele, cumca care suntú mai salutari pentru redicarea velulu intunecosu alu mintii? dreptulu de a júdecá despre acéste 'lu rezervu pentru publiculu cetitoriu; eu me marginescu la aceea, cá principiile sunt de combatatu si din incidintele acést'a procedandu, statulu meu invetiatorescu tocmai pretinde dela mine, ma-mi si impune detorintia de a oftá unu ceva, prin acariu'a intrevinire, di influintia, invetiamentulu ar luá unu sboru mai mare si mai efectuosu intre care impregiurari apoi pe langa acea, cá ne interesamu de invetiamentu, fiindu controlati mai din adinsu in pasiurile nóstre ne-amu luptá si am aduce mai mari si mai multe sacrificii pe altariulu aceluia si ne-amu ocupá mai multu cu caus'a acést'a, si asiá dóra mai cu mare efeptu am poté starú pentru simpatisarea poporului nostru catra sciintia si desvoltatiune, care poporu apoi numai asia va poté veni la cunoscintia adeverului de a-si cunósce si elu detorintia catra scóla si invetiatoriu.

Se facemu o revista scurta peste popórele cele culte, si preste organizarea de aceea se folosescu in afacerile lorú interne, potemu deveni la aceea convinctiune cá in urm'a alterisarii — schimbării — formeí institutiuniloru lorú, firescu cá cu scopu de a luá pre sine o forma mai naturala, — a devenitu la o pusetiune mai buna atátu in cele spirituale cátu si materiale! Si apoi óre tendintia acést'a nu e si a nóstra? Óre nu ne ocupánu si noi pentru interesele susu numite cu astfelu de idei? si óre nu pentru acést'a ne demitemu a discutá publice atare cestiune, a careia urmare in fine de buna trebuie sé fie cunoscuta? — Da, asia e, dér' nu dupa toti! —

Noi On. cetitori, facia de cele ce se referescu la biserica si scóla trebuie sé fimu cátu mai seriosi, ér in realisarea lorú, déca acele sunt cunoscute de bune, sé servimu de spriginu, cáci sanctuariulu unei natiuni este ingrijirea de sine si de ale sele, fie acele ce vor fi numai déca sunt indreptate spre binele comunu spre inflorirea comuna si servescu spre prefacerea releloru in bune, spre asigurarea esistintiei mai fericite si mai onorifice a unei natiuni, mai apoi putintia de a tiene in vigóre cele castigáte in timpulu favoritoriu. Acéste suntú ce m'au indemnatu si m'au indreptatitu a discutá cestiunea: „Reorganizarea institutiunei

de inspectiune scolara pe calea publicitatii; — aceste aru fi, ce aru chieamă pe fratele in Traianu la aperiare si la consolidare spre binele nostru comunu abdicandu numitul de patim'a de a refusa séu deminti pre cei-ce se ocupa cu de aceste — de si suntu tineri. —

Fie deci se abdicemu de calumnii, se ne intrunimu sub stindardulu patriotismului romanescu si opiniunilor particulari in locu de a le atacă, se li damu dupa impregiurari spriginulu recerutu, ca asia cele ce suntu de emendatu se le emendamu. Este forte absurdu candu cineva se provoca la aceea: ca ore inspectorii guvernamentali — cei salarisati — mai multu facu in interesulu invetiamentului, de catu ai nostri cei ne salarisati? si este absurdu cu atata mai vertosu ca celu ce ni da ast-feliu de intrebari, acela se vede a fi de unu acordu cu proverb-ului: „Deca sbora altii in focu se sburamu si noi,“ apere Ddiu si ferisca! Noi tocmaj acolo trebue se nisumu ca in tota privin-ti'a se escelamu prin tactulu documentatu de noi in afacerile nos-tre momentose de pana acuma, er' nu se urmam si se petrecemu in evidintia poftele unor'a ce dora nu suntu demne de consi-deratu.

Deci in finea atatoru vorbe, fie si Dlu „A“ „de unu acordu cu mine si cu alti amici ai causei acesteia si toti dinpreuna se strigamu. „Credemu Dne si marturisimu ca este necesaria reorgani-sarea inspectiunei scolare de ustadi cu scopu de a fi mai corespun-dietoria instructiunei poporale, ce se insira intre recerintiele nostre cele principale ale timpului modernu. Ce se atinge de notiti'a on-atei Redactiune a „Albinei“ „ca nu a primitu de la nime nimic'a in acest'a cauza“, reversele ce le am dela oficiulu postalu din Curticiu servescu de documentu. *) —

Florianu Ciór'a m. p.
Invetiatoriu.

*) Era de lipsa se tramiti Reversele in origine séu in copia On. Redac-tiuni Albina, caci neregularitatea ma chiaru reotatea unoru officianti postali s'a doveditu si pe la noi de multe ori. E durerosu pentru noi si daunosu pentru cauza candu din discusiunea obiectiva alunecati in personalitati si Te rogamu in viitoriu a nu discutá objectulu in forma de polemia chiaru si deca vei fi provocatu.

Red.

Concursu.

3

Pentru ocuparea statiunilor devenite vacante din in-spectoratulu alu XX. Risculiti'a Protop. Halmagiului comi-tatulu Zarandului se deschidu urmatoarele concurse. —

1. Statiunea invetiatorésca dela scól'a romana gr. or. confesionale din *Risculiti'a* e impreunata cu emolumentele urmatoare:

- Salariulu in bani gata solvindi pe patrariu, 200 fl. v. a.
- cuartiru liberu si gradina de legume. —
- 6 orgi mari cubice de lemne de focu din cari e a se incaldi si scól'a. —

Doritorii de a ocupa acésta statiune suntu avisati asi tramite recursurile lor, multu pana la $\frac{7}{19}$ Octob. a. c. candu se va tiené si alegerea in facia locului in Risculiti'a sub-crisului inspectoru de scóle.

2. Statiunea *Tomesci* impreunata totu cu aceleasi emo-lumente; terminulu alegerei va fi in $\frac{14}{26}$ Octob. dupa esi-tulu din sta liturgia. —

3. Statiunea *Vati'a de josu* asisderea impreunata totu cu astufeliu de emolumente ca celea din taiu si terminu-lu alegeri va fi in $\frac{14}{26}$ Octob. la 3 ore dupa amediadi in localitatea scólei din Vati'a de josu. Doritorii de a ocupe unulu din acéste statiuni suntu avisati asi instrui recursurile lor in intiesulu statutulu organicu si ale adresa subscrisu-lui inspectoru cercuale de scóle.

Halmagiu in $\frac{20 \text{ Septembrie}}{2 \text{ Octob.}}$ 1873.

In contielegere cu comitetulu parochialu

Nicolau Hentiu inspectoru cercuale de scóle din cerculu alu XX-lea locuescu in Halmagiu comitatulu Zarandului.

Concursu.

2

In urm'a contielegerei avute cu inspectorulu cercualu, — din partea comitetelor parochiali se escrie concursu pen-tru deplinirea posturilor invetiatoresci in urmatoarele comu-ne:

- Cheriu, emoluminte: cortelu liberu cu gradina, 60 fl. v. a. 10 cubule de bucate si $\frac{1}{4}$ sesiune de pamentu.

2. Hidisielulu superioru, cu cortelu liberu si gradina, 50 fl. v. a. 12. cubule de bucate si pamentu de 3 cubule.

Doritorii de a ocupa aceste posturi invetiatoresci suntu poftiti a-si tramite petitiunile instruite cu documinte despre portarea morala si calificatiunea receruta, — la inspectorulu subscrisu in Oradea-mare, pana in 7. octob. a. c. st. v.

Pentru comitetele parochiali

Oradea-mare 20. Septembrie 1873.

Nicolae Zigre m. p. inspectoru cercualu.

Concursu.

1

Pentru statiunile invetiatoresci din Cerculu inspec. Ra-bagani.

1. S. Lazuri, cu emolumintele: 100 fl. 6. cub. de bucate 6° de lemne.

2. Iosani-Goil'a emolum. 66. fl. 66 cr. 6. cub. de bucate si 3° de lemne.

Competitorii au asi tramite recursurile sale instruite in modu recerutu pana la 10. Octob. vechiu la subscrisulu in Ds. Forro-posta ult. Belényes.

Ds. Forro in 25. Sept. 1873.

Din incredintiaarea respectiveloru comitete parochiali **Vasiliu Papp** insp. scol. in-cerculu Rabagani.

Concursu

2

pentru parochi'a, din comun'a P, Susagu, si filialu Tal-maciu; cu care suntu legate urmatoarele emoluminte pamen-tu aratoriu de 6 cubule de samenatura, birulu dela 260 ase-cate un'a mesura cucuruзу stólele indatinat si cortelulu sase-esarendá.

Doritorii, suntu avisati a-si tramite recursele instruite in sensulu statutulu organicu sub adresá comitetulu parochi-alu subscrisului administratoru protopopescu in Beliu pana in $\frac{14}{26}$ Octob. pe care diua e defipta alegerea

Beeliu $\frac{16}{29}$ Sept. 1873

comitetulu parochialu

In contielegere cu mine **Ioanu Capitanu** adm. protop

Concursu.

3

Pentru ocuparea statiunei invetiatoresci de a III clasa normala tractuala gr. or. din Halmagiu

Salariulu este 500. fl. v. a. si 5, stangeni de lemne din carii debue a se in caldi si scól'a.

Doritorii de a ocupa acésta statiune au a si tramite re-cursurile pana in 30. Septembrie st. vechiu, candu se va tiené si alegerea, avendu de ale adresá inspectorulu cercualu de scóle **Gratianu Pappu** in Halmagiu. —

Dela recurentu pe longa recerintiele prescise in statu-tulu organicu se recere ca se aiba cunoscintia despre limb'a magiara si germana, si ca se aiba celu pucinu 4 clase gim-nasiale. —

Halmagiu in 11. Septbre 1873.

In contielegere cu comitetulu protopresvitalu **Gratianu Pappu** insp. core. descol.

Concursu.

3

Pentru statiunea invetiatoresca romana de confesiunea gr. or. din Comun'a Banesci si filialulu Cristesci, cu terminu pana in 1. Octob. a. c. st. vechiu candu va fi si alegerea, salariu anualu impreunatu cu acést'a statiune este 250 fl. v. a. 5. stengeni de lemne, cortelu liberu si gradina. —

Doritorii de a ocupa acésta statiune se avisédia asi tra-mite recursurile instruite conformu reguleloru prescise in statutulu organicu celu multu pana la terminulu mai susu amintitu, avendu ale adresá subscrisului. —

Halmagiu in 11. Septembrie 1873.

In contielegere cu comitetulu parochialu. **Gratianu Pappu** insp. core. de scól.